

Kader, Kaza ve Evrendeki Yasalar

Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıkla. · Konu kapsamındaki temel kavramları, modelleri ve ilişkileri örnekler üzerinden çözümü.

HATIRLAYALIM

- Kader, Allah'ın ilmi ve kudretiyle varlıkları ve olayları belirli bir ölçüye göre takdir etmesidir; kaza ise takdir edilenin zamanı gelince gerçekleşmesidir.
- Kader ve kaza inancı Allah'ın ilim (her şeyi bilmesi), irade (dilemesi ve seçmesi) ve kudret (gücünün her şeye yetmesi) sıfatlarıyla doğrudan ilişkilidir.
- Allah'ın evrenin işleyişine koyduğu ölçü ve yasalara sünnetullah denir; bu yasalar fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalar olarak üçe ayrılır.
- Fiziksel yasalar madde ve hareketi; biyolojik yasalar canlıların büyüme, üreme ve beslenme süreçlerini; toplumsal yasalar ise adalet, güven ve dayanışma ilkelerini kapsar.

1 EŞLEŞTİRME

Kader inancıyla ilgili kavramları açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. kader	a) Planlanan olayın zamanı gelince gerçekleşmesi
☐ 2. kaza	b) Fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasalar bütünü
☐ 3. sünnetullah	c) Allah'ın her şeye gücünün yetmesi sıfatı
☐ 4. ilim	d) Olayları ölçü ve düzene göre takdir etme
☐ 5. kudret	e) Allah'ın her şeyi eksiksiz bilmesi sıfatı

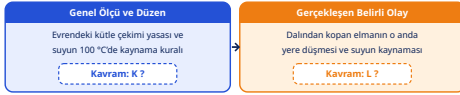
4 BOŞLUK DOLDURMA

Boşlukları kutudaki uygun sözcüklerle doldurunuz.

- fiziksel toplumsal sünnetullah tesadüf irade biyolojik
- Allah'ın bir şeyi dilemesi ve seçmesi _____ sıfatıyla açıklanır.
 - Isınan metal bir köprünün genişlemesi _____ yasalarla ilgilidir.
 - Tohumun uygun nemde filizlenmesi _____ yasalara örnektir.
 - Adalet ve güvenin toplum düzenini koruması _____ yasadır.
 - Fiziksel, biyolojik ve toplumsal ilkelerin tümü _____ olarak anılır.

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki şemada evrendeki genel ölçü ile belirli bir olayın gerçekleşmesi K ve L harfleriyle gösterilmiştir. Şemaya göre K ve L yerine aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A) K: Kaza — L: Kader B) K: Kader — L: Kaza
C) K: İrade — L: İlim D) K: Kaza — L: Sünnetullah

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki etkinlik panosunda dört farklı gözlem notu ve karşısına yazılan yasa türleri verilmiştir. Hangi numaralı kartlardaki yasa sınıflandırması yanlıştır?

1. Fiziksel Yasa
Dünyanın eksen eğikliği ve Güneş çevresinde dolanmasıyla mevsimlerin oluşması	2. Biyolojik Yasa
Bir toplumda adaletin korunmasıyla güven ve barış ortamının güçlenmesi
3. Toplumsal Yasa
Balıkların suda solungaçlarıyla solunum yaparak yaşamını sürdürmesi	4. Fiziksel Yasa
Denizlerden buharlaşan suyun yoğunlaşarak yağmur halinde yeryüzüne inmesi

- A) 1 ve 2 B) 1 ve 4 C) 2 ve 3 D) 3 ve 4

3 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Doğru olan ifadelerin yanındaki D kutusunu, yanlış olanların yanındaki Y kutusunu işaretleyiniz.

Dinî bir terim olan kaza kavramı, yalnızca günlük dildeki "araçların çarpışması" ve olumsuz olaylar anlamına gelir.	D	Y
İlim, irade ve kudret sıfatları aynı kavramın üç farklı adı değil; bilme, dileme ve güç anlamlarını taşıyan ayrı sıfatlardır.	☐	☐
Gece ve gündüzün birbirini izlemesi ile mevsimlerin oluşması madde ve hareket ilişkisine dayanan fiziksel olaylardır.	☐	☐
Bir bahçede gerçekleşen bütün olaylar, incelenen ilişkiye bakılmaksızın yalnızca biyolojik yasalar başlığında değerlendirilir.	☐	☐
Cibril hadisinde kadere inanmak İslam'ın iman esasları arasında sayılmıştır.	☐	☐

6 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki ayet kartlarını inceleyerek her ayetin vurguladığı kavram veya yasa türünü ve gerekçesini tabloya yazınız.

1. Kart - Enbiya 33
"Geceli, gündüzlü, Güneş'i ve Ay'ı yaratan O'dur; her biri bir yörüngede yüzmektedir."	2. Kart - Enam 99
"Gökten su indiren O'dur... Onunla her türlü bitkiyi, yeşilliği ve daneleri çıkarır."
3. Kart - Nisa 135
"Kendinizin veya yakınlarınızın aleyhine olsa bile adaleti düzlemlerle ayakta tutun."	4. Kart - Enam 96
"Güneş ve Ay bir hesaba göre hareket eder. Bu, üstün ve bilgin Allah'ın takdirdir."

Ayet Kartı	İlgili Kavram / Yasa	İlişkilendirme Gerekçesi
1. Kart (Enbiya suresi 33. ayet)	Fiziksel yasalar (Ölçü)	Gece, gündüz, Güneş ve Ay'ın yörüngede hareketi
2. Kart (Enam suresi 99. ayet)		
3. Kart (Nisa suresi 135. ayet)		
4. Kart (Enam suresi 96. ayet)		

7 KISA CEVAP

Görselde aynı meyve bahçesinde gözlemlenen üç farklı durum (1, 2 ve 3) verilmiştir. Bu durumların hangi yasa türleriyle (fiziksel, biyolojik, toplumsal) ilişkili olduğunu ve aynı ortamın neden farklı başlıklarda incelendiğini yazınız.

1. İnceleme

Sulama suyunun eğimli borularda akış hızı

2. İnceleme

Fidanın kök ve yaprak geliştirerek büyümesi

3. İnceleme

Ortak sulama suyunun bahçelere adil dağıtımı

8 SIRALAMA

Görseldeki adımları, bir ayeti kader ve evrendeki yasalar konusuyla doğru ilişkilendirmek isteyen bir öğrencinin izleyeceği sıraya göre 1'den 4'e kadar numaralandırınız.

1. Adım

Mealı Oku

2. Adım

Mesajı Belirle

3. Adım

Ölçütle Sınıflandır

4. Adım

Gereğiyle Açıkla

- ☐ Vurgulanan ilişkiyi madde-hareket, canlılık veya toplum düzenine göre sınıflandırmak
- ☐ Ayette üzerinde düşünülmesi istenen temel olayı veya mesajı belirlemek
- ☐ Ayetin mesajı ile seçilen kavram arasındaki bağı gerekçesiyle açıklamak
- ☐ İncelenecek ayetin mealini güvenilir kaynaktan dikkatle okumak

9 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki şemada Allah'ın kaderle ilişkili üç sıfatı ve bunlara ait açıklamalar verilmiştir. Bu şemaya göre aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi doğrudur?

İLİM Sıfatı

Allah'ın olmuş ve olacak her şeyi eksiksiz bilmesi

İRÂDE Sıfatı

Allah'ın varlıkları ve özelliklerini dileyip seçmesi

KUDRET Sıfatı

Allah'ın dilediği düzeni sınırsız gücüyle yaratması

- ☐ A Bir olayın nasıl gerçekleşeceğinin planlanması ve seçilmesi yalnız kudret sıfatıyla açıklanır.
- ☐ B Evrendeki bütün varlıkların özelliklerinin bilinmesi irade sıfatının kapsamındadır.
- ☐ C Takdir edilen düzenin varlığa dönüştürülmesi yalnız ilim sıfatıyla gerçekleştirilir.
- ☐ D Evrendeki ölçü; Allah'ın sınırsız bilgisi (ilim), dilemesi (irade) ve gücüyle (kudret) var olur.

10 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki kartta Nisa suresi 135. ayetin mesajı ve bir topluluk örneği verilmiştir. Ortak imkânların paylaşımında adaletten uzaklaşılması toplumsal düzeni nasıl etkiler? Toplumsal yasalar açısından açıklayınız.

Nisa suresi 135. ayet mesajı:

"Ey iman edenler! Kendinizin, anne babanızın ve yakınlarınızın aleyhine bile olsa adaleti titizlikle koruyun."

Adalet → Güven, barış ve dayanışma

Haksızlık → Güvensizlik ve kargaşa

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki kavram fişinde günlük dildeki bir kullanım ile dinî terim anlamı karşılaştırılmıştır. Bu fişe göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

Günlük Dilde "Kaza" Kullanımı

Yalnızca trafik kazası veya beklenmedik üzücü olayları anlatmak için dar anlamda kullanılır.

Dinî Terim Olarak "Kaza"

Allah'ın ezelde takdir ettiği bütün olayların yeri ve zamanı geldiğinde meydana gelmesidir.

- ☐ A Dinî anlamda kaza, takdir edilmiş her olayın zamanı gelince gerçekleşmesidir.
- ☐ B Kader ve kaza kavramları dinî kaynaklarda yalnız üzücü olaylar için kullanılır.
- ☐ C Yağmurun yağması veya tohumun çimlenmesi kaza kavramının kapsamı dışındadır.
- ☐ D Ölçü ve düzeni ifade eden kader kavramı, olay gerçekleştikten sonra ortaya çıkar.

12 KISA CEVAP · DÜŞÜN

Görseldeki tartışma panosunda Kaan'ın kurduğu cümle neden hatalıdır? Kader inancının bilimsel gözlem ve araştırmayla ilişkisini açıklayınız.

Kaan'ın Hatalı Çıkarımı

"Evrendeki her olay kaderle belirlendiği için doğa olaylarını araştırmaya ve deneye gerek yoktur"

Kur'an'ın Yönlendirmesi

Göklerin, suyun ve bitkilerin düzeni üzerinde düşünmeye çağırır. Sabit ölçü araştırmayı mümkün kılar.

13 ŞİFRELI KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle Allah'ın her şeye gücünün yetmesini ifade eden sıfatı bulunuz.

Takdir edilen olayların yeri ve zamanı geldiğinde meydana gelmesi

Allah'ın evrenin işleyişine koyduğu düzen ve yasaların genel adı

Varlıkları ve olayları belirli bir ölçü ve düzene göre takdir etme

Allah'ın bir şeyi dilemesini ve tercih etmesini anlatan sıfat

Nisa suresi 135. ayette yakınlar söz konusu olsa bile korunması emredilen ilke

İnsan topluluklarında düzen ve davranış ilişkilerini inceleyen yasa türü

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

14 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Suyun denizlerden buharlaşıp yağmur olarak yeryüzüne dönmesi fiziksel yasalara, yağmur suyuyla beslenen fidanın büyüüp meyve vermesi ise biyolojik yasalara örnektir. Bu iki olayın sünnetullah kapsamındaki ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ A İkinin de insan iradesiyle konulmuş değişken kurallara bağlı olması
- ☐ B Allah'ın evrene koyduğu ölçü, düzen ve neden-sonuç ilişkisine göre gerçekleşmesi
- ☐ C Yalnızca insan topluluklarındaki ahlaki ve hukuki ilişkileri düzenlemesi
- ☐ D Deney ve gözlem yöntemleriyle incelenemeyen gayb olayları arasında yer alması